Зображення величі і краси козацької звитяги у творчості Т. Шевченка

Сини мої, сини мої!

На ту Україну

Дивітеся: ви за неї

Й я за неї гину.

Т. Шевченко

Як справжній патріот, Т. Г. Шевченко вважав визначною рисою свого народу його волелюбність. Тому, не знаходячи ідеалу національного існування в сучасному, коли Україна була змушена підкорюватися більшій силі, втрачала свою національну культуру, мову, поет дивився на минуле рідної землі як на повчальний приклад для сучасників та прийдешніх поколінь. Героями його творів стають Тарас Трясило, Іван Підкова, Гамалія.

У поемі «Гамалія» Шевченко розповідає про похід запорозьких козаків до Туреччини. Розпочинається поема піснею-плачем запорожців, які страждають у турецькій неволі. Звертаючись до вітру, до моря, посилаючи прохання до братів-запорожців, невільники сподіваються, що їхні слова долетять до Великого Лугу і товариші прийдуть їх визволяти. Плач невільників долинув до рідної землі. І тоді козаки заспівали у відповідь:

Їдем різать, палить,

Братів визволяти.

Нелегким був шлях сміливців, «море вітер чує» і так розходилось, що у козаків аж «серце мліє». Але їх ніщо не лякає, бо вони їдуть «братів визволяти». Бій між славними героями та «бусурманами» змальовано у романтичному ключі: ревуть, лютують «гвардійці» султана — яничари, скрегочуть зубами, палять з гармат. Але ніщо не допоможе катам. Від шабель козацтва «покотились яничари». Мужній і відданий козацький ватажок Гамалія розірвав кайдани, випустив братів з неволі. І розпочався «бенкет козачий». Гнів борців такий великий, що аж «через базари кров тече», а вся Візантія «на ножах в крові німіє». Запорожці зруйнували навіть самі мури турецької фортеці, спалили ворожий флот. Такою була плата за сотні спалених українських сіл, за тисячі взятих у полон, за кров і муки братів у неволі. Ось чому захисників і визволителів народних навіть вогонь не бере. Вони не ходять по місту, а літають. Це «козацтво сміливе», мужнє і нескориме, бо воно веде справедливу боротьбу. Закінчується поема третьою піснею звитяжців, у якій запорожці славлять свого завзятого отамана за силу, за безстрашність.

Як бачимо, Шевченко схвалює визвольні походи козаків, оспівує їх волелюбність, мужність і побратимство.

Найбільшим історичним твором, що зображує велич і красу козацької звитяги, є поема «Гайдамаки». Головним героєм її виступає повсталий народ, «громада в сіряках», ті, хто творить справжню історію.

В основу поеми покладено історичні події; зображені тут також історичні особи — Гонта й Залізняк. Козацькі ватажки — втілення волелюбності, народного оптимізму. Вони непримиренні в боротьбі, у прагненні покарати панів за заподіяні селянам кривди. Наскільки сильне бажання свободи, що охопило маси, видно, наприклад, з того, що під час повстання в селах осталися «діти та собаки, — жінки навіть з рогачами пішли в гайдамаки».

Поема «Гайдамаки» Шевченка хоч і розповідала про минуле, та все ж була надзвичайно актуальною для часу, коли жив поет. Вона кликала не забувати героїчних предків — волелюбних козаків — і бути гідними їх слави та звитяги. Поетові боляче бачити, що десь поділася воля, про яку зараз тільки кобзарі співають:

Було колись — панували,

Та більше не будем!

Тії слави козацької

Повік не забудем!

Оспівуючи велич і красу мужніх героїв, Т. Шевченко висловив упевненість, що прийде час, коли український народ згадає своїх волелюбних предків і буде гідним їхньої слави.

Спогадами про славу відважних козаків Шевченко прагнув пробудити в пригнобленому українському народові почуття національної свідомості і підняти його на боротьбу проти гніту царизму. Саме цим Великий Кобзар, співець трагічної й разом з тим всеперемагаючої долі, дорогий нам, нащадкам, безмежно.

Читаючи твори Т. Шевченка, ми бачимо не тільки поета-громадянина, який розповідає нам про історію боротьби України за національне визволення та її славне козацтво, а й відкриваємо для себе художника, який фарбами-словами малює нам героїчні постаті народних ватажків. Тому зустрічаємо у віршах усталені епітети: «червоні жупани», «козацька слава», «орел сизий». Це про козацьку звитягу, організованість і вміння вести бій із супротивником розповідає нам порівняння «козаки, як та хмара, ляхів обступили». А поєднанням інверсії, заперечення та гіперболи в поемі «Тарасова ніч» митець дає нам можливість уявити складну ситуацію бою, побачити і відчути:

Вже не три дні, не три ночі

Б'ється пан Трясило,

Од Лимана до Трубайла

Трупом поле крилось.

Ізнемігся козаченько...

Використаними художніми засобами письменник повертає нас до народного джерела його поетичної творчості — народної думи.

Шевченкові герої співають, б'ються, живуть на повну силу, чим і викликають захоплення

у нас, читачів.